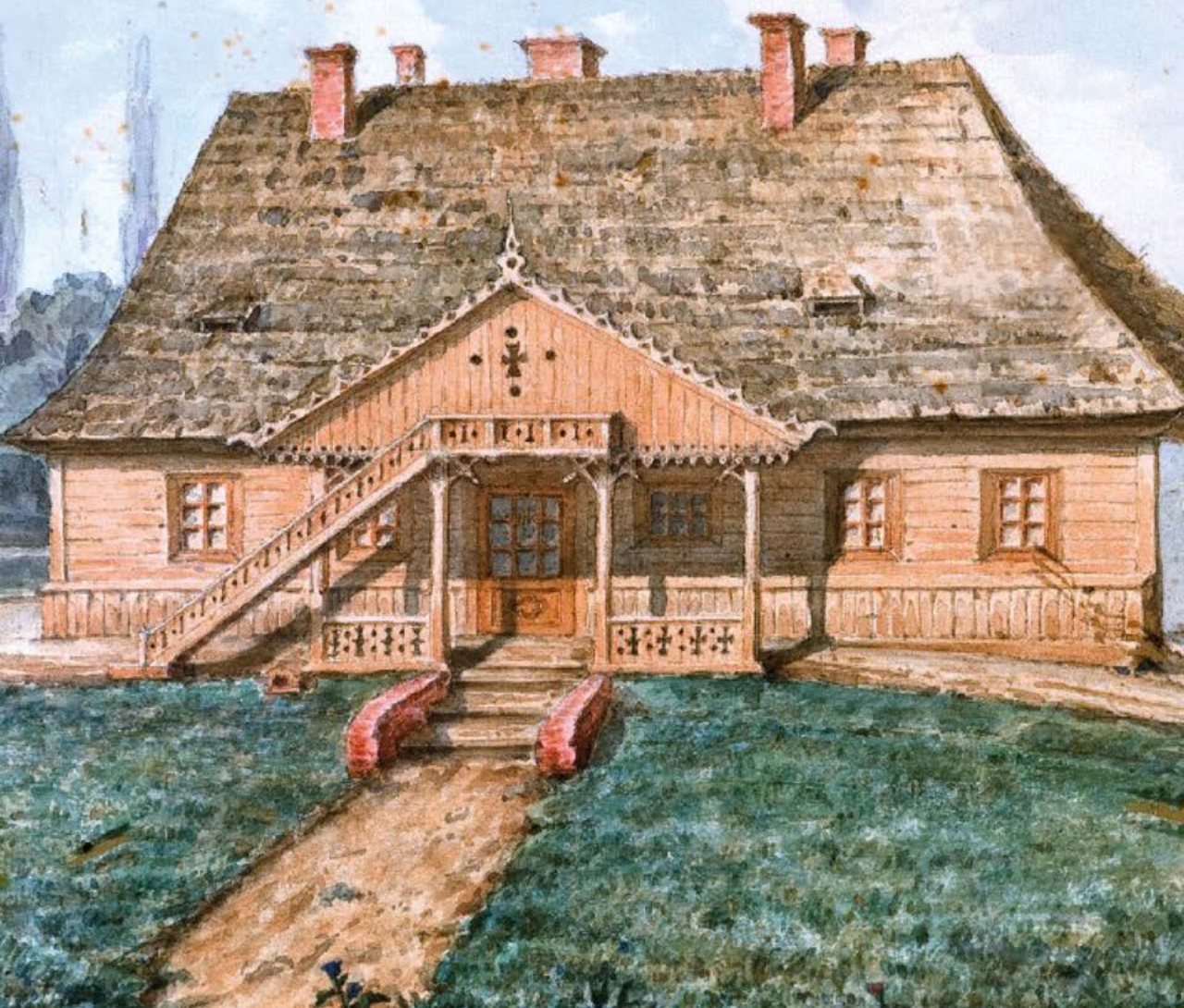

JAN OBST

NASZE
DWORY WIEJSKIE

JAN OBST

NASZE
DWORY WIEJSKIE

Kęty 2024

WYDAWNICTWO
MAREK DEREWIECKI

Podstawa wydania:

Jan Obst, *Nasze dwory wiejskie*, w: „Kwartalnik Litewski”, R. I, t. 3
(wrzesień 1910), s. 95–124.

Copyright © 2024 by Wydawnictwo Marek Derewiecki
Wszelkie prawa zastrzeżone

Wydanie pierwsze

Redakcja i korekta: Zespół
Projekt okładki: Łukasz Derewiecki
Skład i łamanie: Łukasz Derewiecki

Na okładce wykorzystano obraz Stanisława Tarnowskiego,
pt. *Dworek w Śniatynce*, 1886.

ISBN 978-83-68182-96-5

Wydawnictwo Marek Derewiecki
ul. Szkotnia 29a, 32-650 Kęty
e-mail: derewiecki@gmail.com
księgarnia: www.derewiecki.pl

NASZE DWORY WIEJSKIE

*Strzeżcie się jak grzechu śmiertelnego
najdować że, dom ojca za ciasny.*

Z rozmów mędrca chińskiego
Lao-Tse z Konfucjuszem.

Mowa nasza posiada wyrazy, podobne do kwiatów zasuszonych, które czasem znajdujemy między połówkami kartkami w imionniczku babuni. Życie dawno z nich wyszło, spłowiły kolory, pozostał niezmiernie subtelny aromat, przystępny tylko bardzo czułym nerwom. Do takich wyrazów wypadłoby dziś już zaliczyć „dom rodzinny”. Nie będzie przesadą twierdzenie, że z naszego pokolenia bardzo nieliczne jednostki wyrosły pod rodzinną strzechą, a z tych niewielu, znikoma cząstka zaledwo zdolna sercem kochającym odczuć i ocenić jej czar niewysłowiony.

Urodziłem się w dużym mieście, przy jednej z tych ulic szerokich, prostych i równoległych, wytkniętych ręką miejskiego geometry na wzór i podobieństwo linjowanego kajetu. Domu nie poznałbym zapewne, tak są podobne do siebie; całą różnicę stanowi blaszka z numerem przybita nad bramą. W tych dużych domach świecących nieskończonymi szeregami okien mieszkają krocie tysięcy ludzi – rodzą się, umierają, wprowadzają się i wynoszą, zmieniają się jak te obicia papierowe, którymi oklejają szary, chłodny mur. Życie tam

pod naporem prądów obcych, zalewających kraj nasz, następuje przełom w naszym budownictwie wiejskim i zupełne zerwanie z tradycją. Do tak zgubnego dla naszej rodzimej kultury przewrotu przyczynili się niestety w wysokim stopniu nasi młodzi inżyniero-

Ryc. 2 Dwór z wieku XVII w Kowalewsczyźnie na Podlasiu tykocińskim.
(Z *Budownictwa drzewnego* Z. Glogera).

wie, którzy z zapalem godnym lepszej sprawy pośpieszyli wiedzę, zdobytą w szkole „dróg i komunikacyj” i następnie na robotach rządowych żywcem przenieśli do naszej wsi litewskiej. Niestety umiejętność budowania mostów żelaznych tyle ma wspólnego ze **sztuką** budowniczą ile np. rysunek geometryczny z obrazem Matejki, to też szkaradne koszary, wybudowane przez pp. inżynierów, tak są podobne do starych dworów, jak protokół policyjny do „Pana Tadeusza”. Co zaś najgorsze, że pod kierownictwem takich „fachowych” mistrzów, nasz skromny cieśla wioskowy zatracił całkowicie odziedziczony instynkt artystyczny i dzisiaj również uważa za wzór najpiękniejszy – „wagzał” [tj. dworzec kolejowy – dop. red.] z jego ohydnyimi formami, pomalowany olejno na kolor kawy z mlekiem.

Nie o wiele lepiej wyglądają dwory zbudowane pod kierownictwem fachowych budowniczych. Architekci nasi, wykształceni na wzorach obcych, z małymi wyjątkami również zatracili poczucie form swojskich, to też w rezultacie mamy: albo typową „daczę” petersburską, albo szalás szwajcarski, albo nareszcie (jeżeli ma być

SPIS TREŚCI

Nasze dwory wiejskie	4
Ryc. 1 Tadeusz Dmochowski, <i>Dworek wiejski na Inflantach</i> . (Z obrazu olejnego).	6
Ryc. 2 Dwór z wieku XVII w Kowalewszczyźnie na Podlasiu tykocińskim. (Z <i>Budownictwa drzewnego</i> Z. Glogera).	10
Ryc. 3 Dwór w Ostaszynie pow. Nowogródzkiego. (Fot. amat. p. J. Bułhaka).	15
Ryc. 4 Dwór stary, modrzewiowy w Czarnożyłach. (Z „Tygodnika Ilustrowanego” r. 1863).	18
Ryc. 5 Dwór w Rajcy pow. nowogródzkiego. (Fot. amat. p. J. Bułhaka).	23
Ryc. 6 Stary dwór w Jackowszczyźnie w ziemi Grodzieńskiej. (Z <i>Budownictwa drzewnego</i> Z. Glogera).	27
Ryc. 7 Dwór w Rusinowiczach pow. Mińskiego. (Fot. amat. p. Janusza Unichowskiego).	32
Ryc. 8 Dwór w Paplinie na Mazowszu. Rys. Szyszki- -Bohusza.(Z <i>Budownictwa drzewnego</i> Z. Glogera). ...	36

Ryc. 9 Dwór stary w Mazurach pod Lachowiczami gub. Mińskiej. (Z <i>Budownictwa drzewnego</i> Z. Glogera).	39
Ryc. 10 Dwór w Johaniszkielach dawnej siedzibie Karpiów pow. poniewieżskiego.	41
Ryc. 11 Rozkład starożytnego dworu w Kowalewszczyźnie na Podlasiu. (Z <i>Budownictwa</i> <i>drzewnego</i> Z. Glogera).	44